

Cranberryteelt zeer kansrijk op Texel

MARTIJN VAN DER DONK

TEXEL - Voor een bedrijfsmatige teelt van cranberry's zijn op Texel volop kansen. Dat blijkt uit teeltproeven die de afgelopen drie jaar zijn gehouden. Ook de afzetmarkt ziet er goed uit, zo blijkt uit onderzoek.

Initiatiefnemer Jan Buijs van Agro-Advies is hoopvol gestemd over de kansen om op Texel een grootchalige teelt op te zetten van de van oorsprong Amerikaanse heideplant. 'Ongeveer 20 procent van de binnenduiggrond is geschikt. Ik verwacht dat op lange termijn 50 tot 100 hectare grond mogelijk kan worden ingezet voor de cranberryteelt.'

De komende drie jaar wordt gewerkt aan een opschaling naar rond 10 hectare. De bes zal in eerste instantie als streekproduct op het eiland zelf worden afgezet. Volgens Buijs toont onderzoek aan dat er voldoende marktkansen zijn. De cranberry is een bes die in enorm veel producten kan worden verwerkt, van likeur, jam, chutney, sappen, brood tot allerlei non-foodproducten zoals kaarsen, zeem en bodylotions. Bovendien is Texel een toeristische trekpleister. Ook daar liggen kansen.'

Dat de teelt van cranberry's niet overal even goed gedijt bewijst een eerdere proef van Buijs in Laag Holland. Vijf veehouders deden een

■ Opschaling teelt

■ Ook rol voor boer

poging om als nevenactiviteit cranberry's te telen. De pilot die vorig jaar werd afgesloten leverde niet het gewenste resultaat op. 'We zijn erachter gekomen dat veengrond minder geschikt is. De cranberry groeit op zich goed maar kan de concurrentie met gras niet aan.'

De proeven in Laag Holland en op Texel hebben volgens Buijs belangrijke kennis opgeleverd over de juiste teeltomstandigheden. 'Arme en zure grond gecombineerd met nattigheid.'

Wat dat laatste aspect betreft is

Texel als een van de droogste plekken van Nederland niet de meest ideale locatie, zou je in eerste instantie zeggen. 'We hebben daar inderdaad een oplossing voor moeten bedenken. Aangezien er op Texel een verbod is om grondwater te onttrekken hebben we een manier ontwikkeld om kwelwater uit de duinen wat langer vast te houden en te benutten.'

De Texelse teelt wordt de komende jaren uitgevoerd door de recent opgerichte stichting CranTex. 'De stichting heeft met Staatsbosbeheer dertigjarige pachtcontracten afgesloten en krijgt zo tijd en ruimte om iets op te bouwen.'

Daarnaast worden ook boeren

benaderd om de cranberryteelt op het eiland uit te breiden. 'Een bollenteler en een veehouderij hebben al cranberry's aangeplant. Met twee andere agrariërs zijn we in gesprek. Boeren die meedoen hoeven zich niet druk te maken over de afzet. Ze leveren aan de stichting en die zorgt ervoor dat het product op de markt komt.'

De teelt vergt wel een andere manier van bedrijfsvoering, aldus Buijs. Niet bekalken, nauwelijks bemesten, geen chemische middelen, niet ontwateren en voorzichtig met onkruidbestrijding. Buijs verwacht echter dat die inspanningen zich terugbetalen. 'Er is een groeiende vraag naar cranberry's.'

Nieuwkoopse ruigteland is voer voor jongvee

ZEGVELD - Maaisel uit ruigteland van de Nieuwkoopse Plassen kan prima dienen als ruwvoer voor jongvee en droge koeien. De voederwaarde van ruigteland met krachtvoer is nagenoeg gelijk aan sealhooi.

Dat blijkt uit een proef van studenten Arwin Stoop en Jeroen Weijenberg van CAH Vilentum voor het Veenweiden Innovatie Centrum (VIC) met Natuurmonumenten. Ruigteland, dat vooral bestaat uit overblijfselen uit riet, werd als maaisel van september tot december gevoerd aan achttien stuks jongvee.

De pinken werden daarbij in twee gelijkwaardige groepen verdeeld: een groep die onbeperkt maaisel van ruigteland kreeg, aangevuld met krachtvoer. En een controlegroep die onbeperkt het standaardrantsoen sealhooi kreeg (droge kuil). 'Het ruigteland kregen we vers van Natuurmonumenten. We hebben het nog een beetje gedroogd en vervolgens in balen geperst', vertelt Koornneef.

Studenten Stoop en Weijenberg hebben de afgelopen maanden de voeropname en het gewicht van de pinken gemeten om inzicht te krijgen in de groei. De definitieve resultaten volgen eind deze maand. Toch valt nu al te zeggen dat de voederwaarde van

Student Arwin Stoop voert maaisel van ruigteland aan de pinken.

Foto: Veenweiden Innovatie Centrum

rantsoen in hoeveelheid DVE en VEM was afgestemd op de behoefte van het jongvee. De eerste groep vrat zo'n 3,3 kilo droge stof ruigteland en 3,3 kilo krachtvoer per dag, de controlegroep 5,6 kilo droge stof sealhooi. Of dit ook daadwerkelijk opgenomen is moeten

de meetresultaten nog uitwijzen.

'Afhankelijk van de ruwvoerprijs kan ruigteland goedkoper zijn. Het gewas is net als miscanthus geschikt als aanvulling op het eitwitrijke rantsoen van de westelijke veenweiden', aldus Koornneef. 'Ook is maaisel

van ruigteland goed te gebruiken als strooisel in de boxen.'

Melkveehouder Arjen Geuze in Kanis mengt het met ruigteland-maaisel al kuilgras aan zijn jongvee en droge koeien, in een verhouding van tweederde kuilgras en eenderde

ruigteland. 'Ze vreten het goed. Wel heb ik de afspraak met Natuurmonumenten dat er geen rotzooi in zit. Langs de weg staan nog wel eens giftige planten en stekels. De natuurlanden zijn daarentegen schoon. Als ruigteland mooi wordt gemaaid in droge omstandigheden is het prima ruwvoer. Het is te vergelijken met gedorst hooi.'

Ook de kosten zijn te overzien, laat Geuze weten. 'Die bevatten het persen en iets aan transport. Meer moet het ook niet worden.'

De proef op Zegveld is inmiddels gestopt, omdat de koeien en pinken van de proefboerderij zijn verkocht en weggehaald. Toch wil het VIC verder. 'Volgend jaar gaan we eerst zelf het gebied in om de kwaliteit van het ruigteland te beoordelen en te kijken wat het ideale maaimoment is.'

Lastig is ook dat het ruigteland in de Nieuwkoopse Plassen onbereikbaar is voor maaiers, vertelt Willem Wansinck van Natuurmonumenten. 'We moeten het met boten afvoeren. Vandaar dat de verwerking arbeidsintensief en duur is.'

Ook kost compostering Natuurmonumenten geld. Wansinck: 'We zoeken daarom alternatieven. Ruigteland als voer is misschien een mogelijkheid, zeker voor boeren in de buurt.'

'Sloten met zoute wellen tijdelijk isoleren'

KOEN VAN WIJK

WEST-NEDERLAND - Zoute wellen verzilten diepgelegen polders in het westen van Nederland. Aangepast peilbeheer en slim draineren kan de problemen voor landbouw beperken. In december promoveerde Perry de Louw op dit onderwerp aan de Vrije Universiteit in Amsterdam.

Hoe lang duurde het onderzoek en hoeveel boeren waren betrokken?

'Het onderzoek in de Noordplas is in 1999 gestart met een uitgebreid meetnet bij veertien boeren. Later is ook een netwerk opgezet in de Haarlemmermeer.'

Wat werd van de boeren gevraagd?

'De medewerking betrof het tijdelijk toestaan van een meetnet op hun per-

Promovendus Perry de Louw.

Foto: Perry de Louw

land kunnen geven. De boeren kregen een vergoeding.'

Waren de uitkomsten verrassend?

'Ja, de belangrijkste conclusie is dat wellen de belangrijkste zoutbron in de diepe polders zijn. We wisten al jaren van de wellen, maar hadden nooit gedacht dat deze lokale fenomenen zo'n grote rol spelen. Dat wellen veel zouter zijn dan het normale grondwater komt omdat ze van heel diep grondwater aantrekken, waar het zoutgehalte hoger is. Wellen zijn soms vijftig keer zo zout als het gemiddelde kwelwater.'

Kan aangepast peilbeheer verzilting beperken?

'Door het peil in de sloten te verhogen kun je de hoeveelheid kwel ver-

minderen. Maar alleen bij een flinke peilverhoging is dit zinvol, want de waterdruk onder de kleilaag is erg groot. Peilverhoging heeft alleen zin in waterlopen met veel zoute wellen, omdat het meeste zout daar omhoog komt. Sommige sloten zitten er vol mee. Ik zie meer in het tijdelijk isoleren van deze sloten tijdens droge perioden dan in peilopzet.'

En verder?

'We hebben ook geprobeerd de wellen te dichten met een soort tweecomponentenlijm, maar dat zorgde weer voor nieuwe wellen. Elke wel die ontstaat verdwijnt nooit meer en brengt dus meer zout in de polder. Bij graaf- en infrastructurele werkzaamheden moet je het ontstaan van nieuwe wellen voorkomen. Ook het zoet-

watergebruik kan efficiënter, door de juiste sloot te gebruiken. Kaarten met het zoutgehalte per sloot helpen daarbij, de verschillen per sloot zijn enorm. De kaarten zijn een eyopener voor de boeren.'

En slimmer draineren?

'Het idee van slimmer draineren is bedoeld voor gebieden langs de Nederlandse kust waar het zoute kwelwater 50 tot 90 procent zeewater bevat en waar dunne regenwaterlenzen van groot belang zijn voor de landbouw. Slimmer draineren kan deze regenwaterlenzen laten groeien, waardoor het zoutgehalte in de wortelzone lager wordt. Zoute kwel bestrijden vraagt om maatwerk. Het is nu samen met boeren zoeken naar langetermijnoplossingen.'